

Miskolci Törvényszék
102.K.701.106/2020/10. szám

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: III/ 0 2 0 3 0 - 0 / 2020	
Érkezett: 2020 DEC 04.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 3 db	

A Miskolci Törvényszék

anyakönyvi eljárásban hozott végzés bírósági felülvizsgálata iránti indult közigazgatási perben meghozta az alábbi

v é g z é s t:

A bíróság - az előtte folyamatban lévő eljárás felfüggesztése mellett - Magyarország Alaptörvénye 24. cikk (2) bekezdés b) pontja, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 34. § b) pontja alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 131. §, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése alapján egyedi normakontroll eljárást kezdeményez az Alkotmánybíróságnál.

A bíróság indítványozza egyes közigazgatási tárgyú törvények módosításáról, valamint ingyenes vagyonjuttatásról szóló 2020. évi XXX. törvény 33. § (5) bekezdésével bevezetett, az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény 2020. május 29. napjától hatályos 101/A. § (2) bekezdése azon rendelkezésének, hogy - ... *a hatályba lépése előtt indult és folyamatban lévő eljárásokban, valamint a megismételt eljárásokban is alkalmazni kell* - alaptörvény-ellenességének megállapítását, továbbá az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását a folyamatban lévő perben.

I n d o k o l á s

Felperes 2020. február 5. napján Budapest Főváros Kormányhivatal Állampolgársági és Anyakönyvi Főosztály Névváltoztatási és Anyakönyvi Osztályán (továbbiakban: Budapest Főváros Kormányhivatala) nem- és névváltoztatás iránti kérelmet terjesztett elő. Kérelme mellékleteként szakorvosi véleményeket, születési anyakönyvi kivonatot, adatkezelési hozzájáruló nyilatkozatot csatolt. Budapest Főváros Kormányhivatala az iratokat érdemi intézkedés nélkül 2020. június 11. napján áttette alpereshez, ahol 2020. június 15. napján HIV/45404-1/2020. számon került iktatásra.

Alperes megkeresésére Budapest Főváros Kormányhivatala azt a tájékoztatást adta, hogy a nemváltoztatási kérelmek ügyében nem jogosult dönten, ezzel összefüggésben utalt többek között az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (a továbbiakban: At.) 101/A. § (1) bekezdésére.

Alperes perrel érintett 2020. június 23. napján kelt HIV/45404-3/2020. iktatószámú végzésével a felperes által nem- és névváltoztatás ügyében indított eljárást megszüntette, hivatkozva az

egyes közigazgatási tárgyú törvények módosításáról, valamint ingyenes vagyonjuttatásról szóló 2020. évi XXX. törvény (a továbbiakban: Módtv.3.) 33. §-ára. A végzés indokolásában megállapította, hogy a felperesi kérelem benyújtása után a Módtv.3. hatályba lépésével a jogszabályi környezet megváltozott, 2020. május 29. napján hatályba lépett At. módosítása következtében a születési nem megváltoztatására nincs lehetőség, mivel a módosuló jogszabályi rendelkezések a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazandók. Erre tekintettel az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) 47. § (1) bekezdés c) pontja alapján az eljárást megszüntette, mivel az okafogyottá vált azáltal, hogy a Módtv.3. hatályba lépésével jogilag már nincs lehetőség még a folyamatban lévő ügyekben sem a születési nem megváltoztatására.

Felperes a döntéssel szemben törvényes határidőn belül előterjesztett keresetlevelében kérte az eljárást megszüntető alperesi végzés megsemmisítését, és alperes új eljárásra kötelezését, ezzel egyidejűleg indítványozta, hogy a bíróság kezdeményezze a Módtv.3. 33. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását. Hivatkozott arra, hogy az utónév és a nem megváltoztatását az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 429/2017. (XII.20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 7.§-a szabályozta 2020. július 2. napjáig. Előadta, hogy kérelmét a közigazgatási szervek csaknem 5 hónapon keresztül nem bírálták el, megsértve az Ákr. 50. § (2) bekezdésében előírt ügyintézési határidőt, utalt a kérelme alpereshez történő áttételének jogszerűtlenségére. Hivatkozott az Alaptörvény 28. cikkére, a jogszabályok Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezésére, arra, hogy a Módtv.3. által létrehozott jogszabályi környezetben sem neki, sem más transznemű embereknek nincs lehetőségük nemük és ehhez kapcsolódóan az utónevük megváltoztatására. Erre tekintettel a Módtv.3. 33. §-a Alaptörvény-ellenes, illetve nemzetközi szerződésbe ütközik, mivel korlátozza, ellehetetleníti a transznemű emberek nem-, és névváltoztatásra vonatkozó, az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága által biztosított alapjogát. Hivatkozott az Alaptörvény II. cikkére, VI. cikk (1) bekezdésére, az Emberi Jogok Európai Bíróságának több eseti döntésére, számos európai és nemzetközi emberi jogi szervezet ajánlására, állásfoglalására. Utalt továbbá a születési nem fogalmának Módtv.3. szerinti következetlenségére és tudománytalanságára, mivel figyelmen kívül hagyja az intersex emberek létezését. Hivatkozott továbbá a szerzett jog elvonására, a visszaható jogalkotás tilalmára. Ehhez kapcsolódóan utalt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményére, a 9/1992. (I.30.) AB határozatra, 3047/2017. (III.20.) AB határozatra. Álláspontja szerint azzal, hogy a törvényalkotó már a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni rendeli az új szabályozást, a gyakorlatban jogot von el. Utalt a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (2) bekezdésére. Ehhez kapcsolódóan az 1/2016. (I.29.) AB határozatra, a 10/2014. (IV.4.) AB határozatra, a 20/2001. (VI.11.) AB határozatra.

Alperes álláspontja szerint a perrel támadott végzést az irányadó és hatályos jogszabályi környezetben hozta meg, felperes kérelmének nincs jogi alapja. Nem vonta kétségbe, hogy a felperesi kérelem előterjesztése időpontjában az At. és az R. alapján lehetőség volt a nem- és ahhoz kapcsolódóan az utónév megváltoztatására az időközben hatályon kívül helyezett R. 7. §-a alapján. Annak ellenére, hogy az R. 7. §-a csak 2020. július 2. napjával került hatályon kívül helyezésre, akkor sem hozhatott volna döntést a felperes nemének és ehhez kapcsolódóan a nevének megváltoztatásáról, mert az At. 2020. május 29. napjától hatályos rendelkezései erre már nem biztosítottak lehetőséget. Ettől az időponttól a Módtv.3. az At.-beli „nem” fogalmát „születési nem”-re módosította. Az At. 2020. május 29-i módosításainak hatályba lépéséről rendelkező 101/A. § (2) bekezdése kifejezetten rögzíti, hogy az új rendelkezéseket a folyamatban lévő és megismételt eljárásokban is alkalmazni kell, ekként a felperes által 2020. február 5. napján kezdeményezett eljárásban is.

II.

Vizsgálandó jogszabályok:

Magyarország Alaptörvénye B) cikk (1) bekezdése:
Magyarország független, demokratikus jogállam.

XXIV. cikk (1) bekezdése:

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 15. § (1) bekezdése:

A jogszabályi rendelkezés – ha a jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatályba lépését követően

- a) keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint
- b) megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni.

Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény 2020. május 29. napjától hatályos

69/B. § (1) bekezdés b) pont be) alpont szerint:

A személyi azonosító adatok nyilvántartása tartalmazza az érintett születési nemét.

69/B. § (3) bekezdés szerint

Az (1) bekezdés b) pont be) alpontjában meghatározott adat nem változtatható meg.

101/A. § (2) bekezdése szerint:

E törvénynek az egyes közigazgatási tárgyú törvények módosításáról, valamint ingyenes vagyonjuttatásról szóló 2020. évi XXX. törvénnyel (a továbbiakban: Módtv.3.) megállapított 3. § k) és x) pontjába, 44. § (3) bekezdését, 69/B § (1) bekezdés b) pont be) alpontját és 69/B § (3) bekezdését a Módtv.3 hatályba lépése előtt indult és folyamatban lévő eljárásokban, valamint a megismételt eljárásokban is alkalmazni kell.

Az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 429/2017. (XII. 20.) Korm. rendelet 2020. július 2. napjái hatályos 7. §-a szerint:

A névváltoztatásért felelős anyakönyvi szerv a nem megváltoztatásáról, valamint az ennek következtében szükséges utónév módosításáról a nem megváltozását támogató egészségügyi szakvélemény beérkezését követő 8 napon belül értesíti a születést nyilvántartó anyakönyvvizetőt az anyakönyvben történő átvezetés érdekében. A nyilvántartó anyakönyvvizető a nem megváltozását a névváltoztatásért felelős anyakönyvi szerv alapíratnak minősülő értesítése és az egészségügyi szakvélemény hitelesített fénymásolata alapján jegyzi be az anyakönyvbe.

III.

A bíróság a Módtv.3. hatálybaléptető rendelkezésével összefüggésben látta szükségesnek az egyedi normakontroll eljárás kezdeményezését az Alkotmánybíróság előtt. Jelen közigazgatási perrel érintett, transznmű személy által indított nem- és névváltoztatásra irányuló eljárásban ugyanis különös jelentőséggel bír, hogy az irányadó jogi normák előreláthatóak és

kiszámíthatóak legyenek, így kiemelten vizsgálándó, hogy az At. 101/A. § (2) bekezdése szerinti visszaható hatályú jogalkalmazás bevezetésének kivételes indokltsága fennáll-e.

A magyar jog az R. 7. §-a, valamint az At. 2020. május 29. napjáig hatályos rendelkezései szerint szabályozott módon lehetőséget biztosított a névváltoztatás mellett a nem megváltoztatására is. Felperes ezen jogszabályi környezet alapján 2019-ben tranzíció (nemi átalakulás) folyamatába kezdett, mellyel összefüggésben több orvosi vizsgálaton vett részt. Az ismertetett tényállásból megállapíthatóan felperes a nem- és névváltoztatásra irányuló kérelmét 2020. február 5. napján terjesztette elő, a módosítást megelőzően hatályos jogszabályi rendelkezések idején. Felperes kérelme előterjesztésekor, figyelemmel a mellékletként becsatolt szakorvosi véleményekre, joggal bízott abban, hogy kérelme teljesíthető, és élhet a nem- és névváltoztatás jogszabályi lehetőségével.

Felperes ügyében semmilyen intézkedés nem történt, kérelme nem került elbírálásra az irányadó ügyintézési határidőn belül, majd Budapest Főváros Kormányhivatala a Módtv.3. hatálybalépését követően 2020. június 11. napján áttette felperes kérelmét és mellékleteit alpereshez. Az előzőekben részletezett és részleteiben ismertetett módosító rendelkezések alkalmazása felperesnek hátrányt és jogvesztést okozott azzal, hogy az új, tiltó szabályozás visszaható hatályú alkalmazásával a nem- és névváltoztatás lehetősége számára megszűnt.

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben megfogalmazott jogállamiság részét képező jogbiztonsággal kapcsolatosan az Alkotmánybíróság már többször kifejtette álláspontját, vizsgálva a támadott rendelkezés visszaható hatályát. A 10/2018 (VII.18.) AB határozat indoklás [49]-[51] „Ez utóbbi esetben a szabály a hatályba lépését megelőző eseményhez, tényhez fűz új, a korábban hatályos szabályhoz képest eltérő jogkövetkezményt, aminek következtében felmerülhet a visszaható hatály sérelme. Visszaható hatályról beszélünk továbbá akkor is, ha az új szabály a hatályba lépését megelőzően keletkezett, annak időpontjában fennálló tényállás jogkövetkezményét a régítől eltérően határozza meg.” [49] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a jogbiztonság megköveteli, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek, továbbá a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65-66.; 38/2012. AB határozat, Indoklás [84]}. A jogbiztonság teremti meg a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indoklás [58]}.

[50] A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

[51] Az Alkotmánybíróság szerint valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés visszamenőlegesen történt, hanem akkor is, ha a jogszabály rendelkezéseit - erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján - a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell {57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324-325.; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indoklás [32]}. Ez utóbbi esetben a szabály a hatálybalépését megelőző eseményhez, tényhez fűz új, a korábban hatályos szabályhoz képest eltérő jogkövetkezményt, aminek következtében felmerülhet a visszaható hatály sérelme. Visszaható hatályról beszélünk továbbá akkor is, ha az új szabály a hatálybalépését megelőzően keletkezett, annak időpontjában fennálló tényállás jogkövetkezményét a régítől eltérően határozza meg.

Az Alkotmánybíróság a 8/2020 (V.13.) AB határozatában kiemelte, hogy [61] „Az Alkotmánybíróság tehát kiterjedt gyakorlatot folytat a visszaható hatályú jogalkotás tilalmával kapcsolatban abból a szempontból is, hogy ez a tilalom mit jelent a folyamatban lévő eljárásokra nézve. Ennek az is a részét képezi, hogy nem egyeztethető össze a jogállamiság tartalmával egy új szabály oly módon történő hatályba léptetése, hogy az hátrányosan változtatja meg a hatályba lépés időpontjában már fennálló tényállás anyagi jogi jellegű jogkövetkezményét a folyamatban lévő eljárásokban. Azt kell tehát megítélni, hogy a tényállás már létrejött-e az újonnan alkalmazandó szabály hatályba lépése előtt, és ha igen, akkor az utóbb egy új, a régitől eltérő jogkövetkezményt vezet-e be, amely hátrányt, jogvesztést okoz a folyamatban lévő ügyekben.”

Az előzőekben részletezett tényállás alapján megállapítható, hogy felperes transznemű, nem azonosul a születésekor bejegyzett nemével, amelyet a nem- és névváltoztatásra vonatkozó kérelméhez csatolt pszichológiai és pszichiátriai szakvélemények is alátámasztanak. 2019-ben a tranzíció folyamatába is belekezdett, bízva abban, hogy neme, és ehhez kapcsolódóan utóneve megváltoztatható, mivel ezt a módosítást megelőző jogszabályi környezet lehetővé tette. Mindez azt igazolja, hogy felperes a korábbi „megengedő” jogi szabályozásban bízva indított el egy orvosi beavatkozások sorozatából álló nemi átalakulási folyamatot, mely anyagi jogi jogviszony kérelme benyújtásakor fennállt. A születési nem megváltoztatásának tilalmát kimondó 2020. május 29. napjától hatályos jogszabályi rendelkezés felperes 2020. február 5. napján indított nem- és névváltoztatásra irányuló eljárásban történő alkalmazása felperes számára jogvesztést eredményező változást okozott, az új szabályozás visszaható hatályú alkalmazása a már megindult eljárásban rá hátrányos, a régitől eltérő új jogkövetkezményt eredményez.

Mindezen körülményekre tekintettel, a hivatkozott alkotmánybírósági döntésekkel is alátámasztottan a bíróság meggyőződése szerint az At. 101/A. § (2) bekezdésében szabályozott hatályba léptető rendelkezés, mely a hatályba lépése előtt indult és folyamatban lévő eljárásokban, valamint a megismételt eljárásokban is alkalmazni rendeli a születési nem megváltoztatási tilalmát kimondó módosító rendelkezéseket, sérti a jogállamiság, a jogbiztonság követelményeit, valamint a tisztességes eljáráshoz való jogot, így az Alaptörvény-ellenes.

Mindezekre tekintettel a bíróság egyes közigazgatási tárgyú törvények módosításáról, valamint ingyenes vagyonjuttatásról szóló 2020. évi XXX. törvény 33. § (5) bekezdésével bevezetett az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény 2020. május 29. napjától hatályos 101/A. § (2) bekezdése azon rendelkezésének, hogy - ... *a hatályba lépése előtt indult és folyamatban lévő eljárásokban, valamint a megismételt eljárásokban is alkalmazni kell* - alaptörvény-ellenességének megállapítását kezdeményezi az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdése alapján és az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását a folyamatban lévő perben.

Miskolc, 2020. november 30.

dr. Bernáthné dr. Kádár Judit sk. a tanács elnöke, dr. Bokros Andrea Erzsébet sk. előadó bíró,
dr. Túróczyné dr. Hegedűs Inez sk. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

